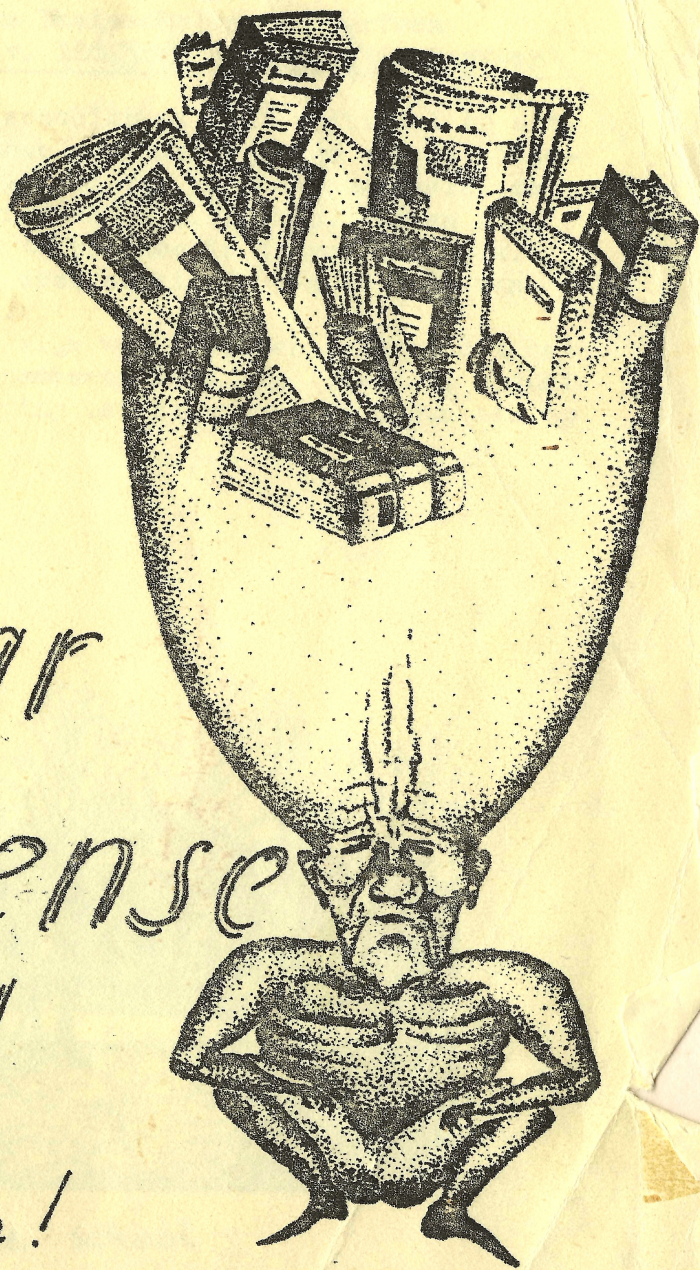

b/2. 24 4/m 29

100 jaar
Harfsense
School

is 100 jaar leren!

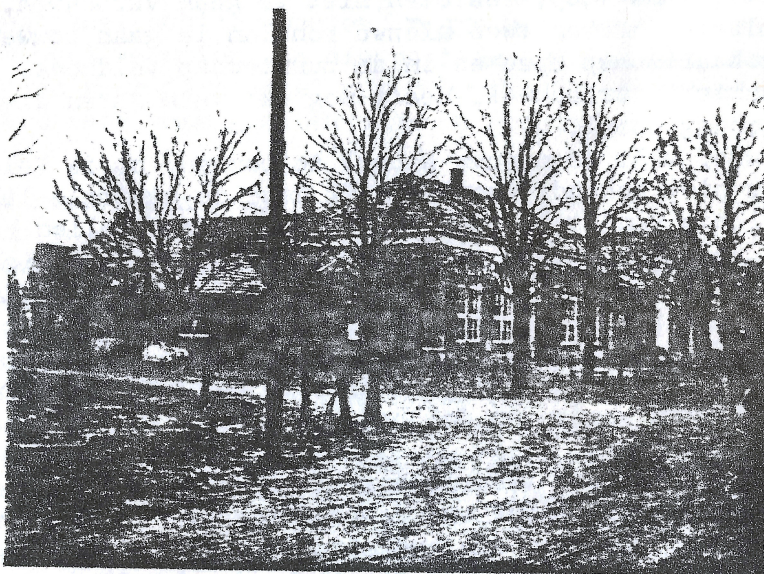

S P I E G E L B E E L D

Schoolkrant van de Basisscholen te Harfsen
Speciale editie t.g.v. 100 jaar onderwijs in Harfsen

In dit nummer van onze schoolkrant kunt u ditmaal bij uitzondering slechts een zeer geringe bijdrage van de kinderen aantreffen. De voorzitter van de oudercommissie, de leerkrachten en oud-leerkracht G.W. Peusken, hebben zich beijverd om voor u terug te blikken in de geschiedenis. Het omslag-ontwerp voor deze editie is van de hand van oud-leerkracht Bob Smit.

Na veel naspeuringswerk zijn wij erachter gekomen dat het schoolgebouw aan de Lochemseweg werd opgeleverd op 1 juni 1883. Het eerste hoofd ving met zijn werkzaamheden aan op 1 nov. 1883.

de oude school

BELEVENISSEN VAN OUD-LEERKRACHT G.W. PEUSKENBenoeming.

In okt. 1930 was ik tijdelijk onderwijzer in Twello. Salaris ontving ik niet, want pas per 1 jan. 1931 had men recht op een nieuwe leerkracht.

Je nam zo'n onbezoldigde baan met beide handen aan, want je kon dan solliciteren en hoofdenbezoek ontvangen. Ik had een 4de klas met 50 leerlingen en de eerste die me bezocht was meester Ras, hoofd van de dorpsschool in Gorssel. Door zijn collega's in de gemeente werd hij "het Hoofd der Hoofden" genoemd.

De tweede die kwam was meester Koerselman uit Harfsen. Voor Gorssel kwam ik niet in aanmerking, aangezien mijn zangles, waaraan meester Ras veel waarde hechtte, niet 100% was. Bij meester Koerselman viel ik beter in de smaak. Ik kwam no. 1 op de voordracht. Hij gaf mij de goede raad de raadsleden op te zoeken, want indien ik dit verzuimde en no. 3 deed het wel, dan zou die zeker benoemd worden. Omdat de raadsleden in Gorssel ver uiteen woonden, ging ik op de dag van de raadsvergadering naar het gemeentehuis, waar ik de heren bij de ingang opwachtte om kennis met ze te maken. Ik werd benoemd en zo begon mijn loopbaan aan de Harfsenseschool, die bijna 12 jaar zou duren.

Meester Kapelle.

Hij was al vanaf 188⁴ in functie en stond in 1932 nog steeds voor de klas. Hij woonde in Leren en fietste iedere dag heen en weer. De eerste jaren schijnt hij die afstand zelfs dagelijks gelopen te hebben. Om bij regenweer droog over te komen bezat hij een grote cape, die hij zelfs over het stuur sloeg.

Hoofd van een school is hij nooit geworden, want hij was niet in het bezit van de hoofdakke.

Voor een jonge hoofdonderwijzer, zoals meester Koerselman was, geen pretje om mee samen te werken. Maar meester Koerselman had daar iets op gevonden. Iedere morgen - vlak voor negen uur - ging hij naar het lokaal van meester Kapelle, die nooit buiten kwam, en zette z'n horloge gelijk met dat van meester Kapelle. Deze voelde zich dan zeer gestreeld en zo bleef de

verstandhouding tussen de oude, nogal eigenwijze meester en z'n piepjong hoofd steeds uitstekend.

Af en toe kwamen er nieuwe drukken van de leerboeken of werd een andere methode aangeschaft. Daar deed meester Kapelle niet aan mee. De oude boeken waren voor hem de beste en die bleef hij gebruiken. Toen hij eindelijk na bijna 50 jaar aan de Harfsenseschool gewerkt te hebben, afscheid nam, puidde zijn kast uit van de nieuwe ongebruikte boeken.

De stafkaart.

In de paasvakantie 1939 heerste er een gespannen toestand. We waren gemobiliseerd. Als burgers merkten we daar nog niet zoveel van. Maar dat zou nog anders worden.

'* Was een prachtige lentedag en we - m'n meisje en ik - besloten op een gehuurd motortje een tochtje te maken door de Achterhoekse dreven. Boterhammen, fototoestel en mijn onafscheidelijke stafkaart gingen mee. De leden van de militaire staf gebruikten allen een stafkaart. Maar iedere burger kon er een, van welke landstreek dan ook, bestellen bij de Topografische Dienst in Den Haag.

Ik had er verscheidene. Ze waren erg precies. Ieder groepje bomen, iedere boerderij stond aangegeven. Verdwalen was er niet bij. Tussen Borculo en de Duitse grens op een mooi plekje picknickten we. Ik bekeek de kaart waar de grens ergens was en maakte een prachtig plaatje van een bloeiende hazelaar. Alles zeer vredig.

Plotseling dook naast ons uit een greppel een hoofd op; er werd een dienstpjet opgedrukt en in een mum van tijd stond er een zeer boze officier voor ons. Hoe we 't in ons hoofd konden halen foto's te maken van versterkingen bij de Duitse grens? En hoe we in hemelsnaam een stafkaart in ons bezit konden hebben?

Fototoestel en kaart werden ons afgepakt. De officier gestalte ons langzaam naar Borculo te rijden. Hij fietste achter ons aan met getrokken revolver.

We zaten hem behoorlijk te knijpen, vooral mijn meisje achterop met die revolver in haar rug.

In een wachtlokaal in Borculo hielden ze ons enige uren vast, ieder apart. Tot onze grote verrassing werden we na ongeveer 3 uur plotseling vrijgelaten. Mijn fototoestel

kreeg ik terug, maar zonder filmpje. De stafkaart echter niet. 't Was al donker. Blij tuften we terug naar Deventer.

De eerste schooldag na de Paasvakantie liep ik 's morgens met meester Teerink op 't schoolplein. Ik had nog geen gelegenheid gehad m'n verhaal te vertellen.

Tot mijn stomme verbazing haalde hij opeens mijn stafkaart uit zijn binnenzak. "De kaart van een spion" zei hij droogweg. Wat was er gebeurd in die 3 uur dat we vastgehouden werden in Borculo? Meester Teerink vertelde me, dat veldwachter Heuvel opgebeld was door de officier. Ze hadden hem uitgehoord over die schoolmeester. Heuvel was naar meester Teerink gerend, totaal overstuur en roepend: "Meester Peusken is een Duitse spion! Ze hebben hem gearresteerd in Borculo en houden hem daar vast". "Dat bestaat niet, Peusken is beslist geen landverrader," zei meester Teerink.

Hij sprong direct op zijn motor, richting Borculo om voor ons te getuigen. Zo kwamen we weer vrij, maar ik had wel mijn lesje gehad hoe het toeging aan de grens tijdens de mobilisatie.

meester Peusken in actie.

S P O R T

Veel heb ik met de jongens gesport en gevoetbald op het sportveldje in het bos, schuin achter de school. En toen het zwembad in Almen er was, ging ik de hele zomer iedere dag na 3 uur met de kinderen zwemmen.

Daar ik zelf een groot zwemliefhebber was, deed ik braaf mee, stoeide met ze in het water en daagde ze vaak uit tot een watergevecht. Tegen 2 of 3 leerlingen kon ik het nog wel volhouden, maar toen ze op een keer met hun zessen op me afkwamen, dreigde ik het onderspit te delven. Voortdurend werd ik onder water geduwd; ik hapte tenslotte naar adem. Met grote moeite wist ik me tenslotte te ontworstelen en zwom naar de kant. Vanaf dat moment heb ik niet meer met ze gestoeid.

We hebben er wat afgevoetbald op ons sportveldje. En dan onze uitwedstrijden in Gorssel en Epse. Als we dreigden te verliezen, plaatste ik mijn back Herman Hulshof naar voren. Hij was altijd wel goed voor enige doelpunten. De jongens voetbalden vaak met een klomp en een schoen. Maar we hadden er veel lol in, al vlogen de klompen je soms om de oren.

Een goede voetbal was erg duur en van de gemeente kreeg je geen cent. Dan kocht ik er zelf naar een, al viel dat ook buiten mijn begroting. Gevoetbald werd er in dat uurtje tussen de middag.

Vaak speelde ik zelf enthousiast mee en stond dan om 1 u. zo verhit voor de klas, dat ik me met een emmer ijskoud pompwater moest verkoelen.

Onder het voetballen gaf ik de nodige aanwijzingen en bevelen. Ik zal nooit vergeten, hoe de jongens omrolden van het lachen, toen ik riep: "Dekken jongens, je moet elkaar dekken!" Lange tijd heb ik nooit begrepen waarom ze zo'n plezier hadden. Ik was tenslotte geen jongen van het platteland.

Medelijden had ik met die jongens, z'n naam zal ik maar niet noemen, die niets van voetballen kon en toch zo graag wilde. Daarom kocht zijn vader een paar splinternieuwe voetbalschoenen voor hem, denkende dat het dan wel zou lukken. De arme jongen kon er echter nauwelijks op vooruitkomen tot groot plezier van de klomp-schoen voetballers.

EEN MISVERSTAND

Toen ik pas in Harfsen was vond meester Koerselman het nodig, dat ik de bevolking wat beter leerde kennen. Daarom fietste ik vaak met hem mee, als hij de boer opging. Ik kon het goed met de bevolking vinden. ook al omdat ik het dialect van de streek goed sprak.

Zo kwamen we eens op bezoek bij boer Strookappe, een vriendelijk boertje, in het bezit van een grote schare kinderen. Hij bewoonde een erg klein boerderijtje. Voor de bedstee had hij kippegaas gespijkerd, misschien opdat zijn kinderen er dan niet uit konden kruipen.

Zoals gewoonlijk stelde meester Koerselman me voor met de woorden: "Dit is onze nieuwe meester Peusken. " Beide meesters werden getraceerd op een borrel, waarvoor ik echter bedankte. Ook een kop koffie wilde ik niet vanwege de dikke vellen, die je er altijd op kreeg. Dan maar een glas ranja, wel puur, dus akelig zoet, maar ik durfde niets te zeggen, omdat ik al tweemaal afgeslagen had. Toen we weggingen bij boer Strookappe, zei hij, al handen schuddend: "Dag meester Poosje". Prachtig was dat, zo liet hij blijken, dat hij ook nog iets anders kende dan alleen maar dialect.

Z A N G L E S

Zingen met m'n 4e en 5e klas kostte me altijd veel inspanning. De liedjes studeerde ik vooraf in met mijn vrouw. Dan lukte het, mits de klas niet vals ging zingen, want dan was ik totaal de kluts kwijt. Daarom zette ik altijd de goede zangers op de eerste rij.

Nooit zal ik Dika Doornink vergeten, die zo'n heldere stem had; zo zuiver zong. Gedurende de twee jaar, dat ze bij mij in de klas zat en we uit "Kun je nog zingen, zing dan mee" zongen, had ik veel steun aan haar.

Als ik vroeg: "Dika, zet je karretje even in" begon ze in vervoering te zingen en sleepte de klas mee, hoewel een aantal jongens maar wat mee bromden.

In 1933 was het 400 jaar geleden, dat Willem van Oranje geboren werd. Dit werd plechtig herdacht en de hele school moest gezamenlijk het Wilhelmus zingen. Meester Teerink vroeg mij om te dirigeren. Dat was vragen om een krachttoer. Maar de kinderen vonden het prachtig om te zingen en misschien heeft geen mens gemerkt wat mij dat een zweetdruppels kostte.

EEN SCHOOIREISJE

Van de vele schoolreisjes kan ik me niet veel meer herinneren. Nog wel weet ik, dat we in de oorlog, ik geloof in 1942, een reisje maakten met boerenwagens naar de speeltuin De Platvoet. En dan ons schoolreisje naar Urk, enige jaren eerder. Het was de gewoonte, dat ook de ouders mee mochten. Daar werd zoveel gebruik van gemaakt, dat we vaak met meer ouders dan kinderen op reis gingen.

Eerst naar Harderwijk en dan met de boot naar Urk, toen nog een eiland in de Zuiderzee. Het stormde die dag nogal. De Zuiderzee was toen berucht om z'n korte golfslag. Het duurde dan ook niet lang, of vele ouders hingen over de railing. De kinderen bleken minder last te hebben. Het was een grappig gezicht al die zeezieke mensen, vooral als je dacht, dat je daar zelf geen last van had.

Ik maakte me daar nogal vrolijk over, niet bepaald getuigend van veel medegevoel, totdat ik plotseling, terwijl de haven van Urk al in zicht kwam, ook naar de railing moest en naast dikke Smeenk van Eesterhold terecht kwam, gezamenlijk de vissen voerend.

-O-O-O-O-

Wellicht interessant is dit overzicht van de penningmeester van de oudercommissie gedurende het schooljaar 1944/45.

<u>Ontvangsten</u>		<u>Uitgaven</u>	
Saldo '44	ƒ 68,44	4 dec, film	ƒ 60,—
Bijdr.ouders St.Nic.	" 368,—	5 dec. lamp	" 85,—
Bijdr.ouders cadeau		21/12 melk St.Nic.	" 12,—
juf.Braakman	" 90,25	28/12 rek.NYenhuis	
Opbrengst verloting		ouderavond	" 40,—
taart	" 22,70	Jan. rek.Nijenhuis	
		auto	" 14,30
Totaal	ƒ 549,59	Jan.nagekomen rek.	
Uitgaven	" 361,35	Nijenhuis auto	" 12.30
		Nota J.Eggink	" 135,40
Saldo	ƒ 188,24	Onk.ouderavond	" 2.35
	=====		
		Totaal	ƒ 361,35
			=====

Zoals u ziet toch nog een voordelig saldo aan het eind van de oorlogsjaren.

v.l.